

Familia s-a dovedit a fi cea mai veche și cea mai stabilă formă de comuniune umană. Este mediul în care se naște, se dezvoltă și dispare omul.

Definirea noțiunii de familie este, uneori, dificilă datorită:

- ◆ funcțiilor complexe pe care le îndeplinește acest nucleu fundamental al societății,
- ◆ diverselor relații dintre membrii acestui grup,
- ◆ implicațiilor ei în sfera socială.

Există cel puțin două direcții de abordare a noțiunii de familie: cea juridică și cea a relațiilor dintre indivizi.

Din punct de vedere juridic, familia este grupul de persoane între care există drepturi și obligații care își au originea în acte juridice, precum căsătoria, adopția, rudenia.

***Căsătoria** este uniunea liber consimțită între doi oameni de sex opus. Se încheie, conform unor dispoziții prevăzute de lege, cu scopul de a întemeia o familie.*

***Rudenia** este legătura de sânge sau cea reglementată prin lege.*

***Adopția** (înfierea) este o acțiune legală în baza căreia se stabilesc raporturi de rudenie.*

Din punctul de vedere al relațiilor familia, ca formă de comuniune umană, desemnează grupul de persoane unite în baza unor sentimente, aspirații și interese comune. Azi putem vorbi despre familia de origine și despre familia de procreare.

***Familia de origine** este cea în care te naști și în care crești; este o familie de orientare.*

***Familia de procreare** este stabilită prin propria căsătorie și include soțul, soția și copiii; este familia conjugală.*



Existența familiei elementare implică trei tipuri particulare de relații sociale:

- ◆ între părinți și copii;
- ◆ între copiii acelorași părinți;
- ◆ între soț și soție ca părinți ai acelorași copii.

Aceste tipuri de relații care există în familie arată că putem vorbi despre familia nucleară și despre familia extinsă.

***Familia nucleară** este alcătuită din părinți și copiii lor.*

***Familia extinsă** (sau lărgită) unește mai multe familii nucleare și cuprinde persoane care aparțin mai multor generații (de exemplu: bunici, părinți, copii, unchi, mătuși, verișori).*

Acest ansamblu de informații conduce la ideea că familia este o formă fundamentală de asociere a oamenilor bazată pe coeziune emoțională. Această coeziune este deosebit de importantă pentru menținerea vieții grupului și îi asigură o funcționalitate normală. Dacă această coeziune dispăre, dacă sentimentele reciproce dintre parteneri se diminuează până la dispariție, familia trăiește numai în virtutea unor interese materiale ce distrug relațiile din grup.

Atunci când vorbim despre familie avem în vedere aspecte legate de normalitatea vieții acesteia. Normalitatea o asociem cu îndeplinirea tuturor rolurilor sau funcțiilor pe care trebuie să îndeplinească familia.

Funcția biologică	<ul style="list-style-type: none"> ◆ nașterea copiilor; ◆ asigurarea necesităților de igienă a tuturor membrilor familiei.
Rolul economic al familiei	<ul style="list-style-type: none"> ◆ producerea unor bunuri necesare traiului; ◆ administrarea bugetului familiei.
Rol de integrare socială	<ul style="list-style-type: none"> ◆ educația și formarea copiilor (care este foarte importantă, calitatea și efectele ei sunt cele care condiționează evoluția copilului); ◆ filtrează (reține) elemente ale unor eventuale influențe negative asupra copilului (de exemplu anturaje diverse care pot afecta dezvoltarea normală a copilului)
Funcția de coeziune și solidaritate	<ul style="list-style-type: none"> ◆ antrenează toți membrii familiei; ◆ dragoste și respect între membrii familiei;

Opus familiilor caracterizate de normalitate există familii disfuncționale sau atipice pe care le numim deficitare, dezorganizate, vulnerabile. Dintre acestea cele mai frecvente sunt familiile monoparentale (un singur părinte cu copii) care rezultă din decesul unui părinte, din divorțul părinților, din abandonul familiei de către unul dintre părinți sau din nașterea în afara căsătoriei (cazul fetelor mame). De cele mai multe ori copiii din aceste familii sunt cei care suferă cel mai mult.

Vulnerabilitatea anumitor familii în ceea ce privește crearea unui cadru armonios necesar dezvoltării copiilor duce la situații dintre cele mai dificile. În aceste condiții, indiferent de voința lor, o parte din copii sunt nevoiți să-și părăsească familia și ajung fie, în diferite instituții(publice sau din sectorul neguvernamental), fie, pe stradă.

O serie de studii realizate în ultimii ani arată împrejurările ajungerii copiilor în instituții sau pe stradă:

- ◆ Abandonați în maternități
- ◆ Abandonați în spitale pediatrie
- ◆ Abandonați în altă parte
- ◆ Familie dezorganizată
- ◆ Mama / tata singur
- ◆ Mama / tata a abandonat familia
- ◆ Mama / tata decedat
- ◆ Mama / tata în închisoare
- ◆ Mama / tata bolnav în spital
- ◆ Tatăl nu recunoaște copilul
- ◆ Mama recăsătorită / copilul nedorit
- ◆ Lipsa sprijinului financiar
- ◆ Sărăcia extremă
- ◆ Mama / tata caută de lucru
- ◆ Copil maltratat / violența în familie
- ◆ Mama violată
- ◆ Mama prostituată
- ◆ Mama adolescentă
- ◆ Mama /tata alcoolic
- ◆ Probleme de sănătate ale copilului

În ultimii ani s-au conturat categoriile de copii aflați în dificultate:

- ◆ copiii instituționalizați;
- ◆ copiii abandonati;
- ◆ copiii străzii;
- ◆ copiii cu dizabilități;
- ◆ copiii supuși abuzurilor;
- ◆ copiii refugiați;
- ◆ copiii rromi;
- ◆ copiii exploatați prin muncă

Copiii instituționalizați

Rapoartele Comisiei Europene referitoare la situația României relevă necesitatea stringentă ca autoritățile să se concentreze asupra procesului de reformă în domeniul protecției copilului. Rapoartele subliniază faptul că situația copiilor instituționalizați din România s-a deteriorat considerabil, iar Guvernele nu a reușit să asigure la timp și într-o măsură satisfăcătoare, fondurile necesare acestui sector.

Numărul copiilor instituționalizați a crescut progresiv în perioada 1990-2000. Din acest punct de vedere condițiile de viață

asigurate în instituțiile de protecție sunt, uneori, precare și nu răspund unor nevoi de dezvoltare optime.

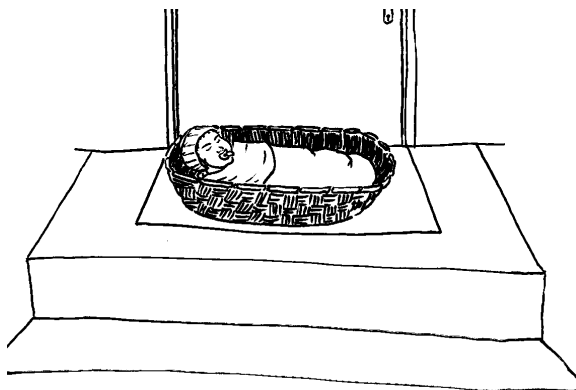


În absența unor alternative viabile de reintegrare familială sau de plasare în diferite familii substitut trebuie regândit cadrul instituțional de protecție a copilului în sensul creării unui climat adecvat de dezvoltare a copiilor.

Copiii abandonți

Studiul “Cercetare asupra percepției copiilor aflați în dificultate” realizat în 2000 de Institutul de Marketing și Sondaje pentru Banca Mondială și Autoritatea Națională de Protecție a Copilului pune în evidență faptul că abandonul familial este una dintre situațiile cel mai puțin dorite și că acești copii au nevoie de mult sprijin alături de copiii orfani și cei cu handicap.

Ce mai mulți copii ajung în instituții datorită abandonului în maternități, secții de pediatrie și spitale.



Alte modalități prin care sunt instituționalizați:

- ◆ aduși de mama/ tata/ ambii / bunici/ alte rude;
- ◆ aduși de poliție/ primărie/ alte autorități/ persoane particulare; este cazul copiilor abandonați în gări, trenuri, pe stradă

În 1994 au fost înregistrate 1200 declarații judecătorești de abandon iar în 1999 cu aproximativ 1700 mai multe.

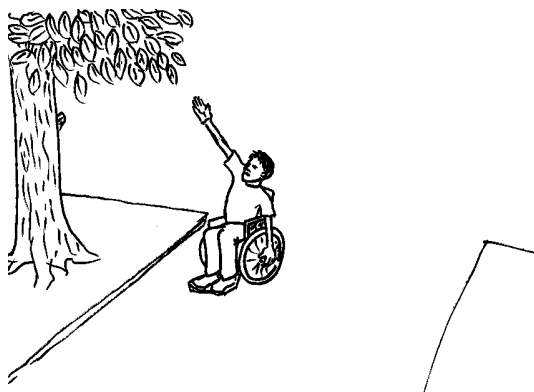
Copiii străzii

Numărul copiilor care trăiesc permanent pe stradă este mai mic decât cel vehiculat de presa din țară și din străinătate. Acesta nu depășește cifra de 1000 în București și de 2500 în toată țara.

Se recomandă:

- ◆ crearea unui sistem național de informare privind situația locală a copiilor străzii;
- ◆ înființarea de centre de zi și adăposturi de noapte în fiecare sector din București și în județe;
- ◆ elaborarea standardelor de calitate pentru serviciile acordate copiilor străzii.

Copiii cu dizabilități (cu handicap)



În România trăiesc aproximativ 60.000 copii cu dizabilități ale căror drepturi sunt parțial respectate. Ei nu beneficiază de condițiile normale pentru dezvoltarea și afirmarea personalității lor atât, datorită unei legislații încă nearmonizate suficient, cât și, datorită cadrului instituțional neadecvat

Copiii supuși abuzurilor

Copiii sunt puțin protejați față de abuzuri și neglijare apărând o serie de practici care pot pune în pericol dezvoltarea acestora. S-au înmulțit abuzurile fizice, abuzurile emoționale și neglijarea.

Abuzul sexual asupra copilului constituie un segment important în ceea ce privește victimizarea copilului. Acest fenomen este din ce în ce mai vizibil în ultima perioadă.

Copiii refugiați

Numărul de aproximativ 600 de copii refugiați și minori neînsoțiți nu este foarte mare dar este nevoie de măsuri adecvate de protecție.



Copiii rromi

Copiii rromi, care provin din familiile cu venituri reduse, reprezintă una dintre categoriile de copii expuse riscurilor în planul dezvoltării. Principalele surse de venit alocațiile pentru copii, ajutoarele pentru familiile cu mulți copii și ajutorul social nu contribuie în mod simțitor la atenuarea implicațiilor negative în plan educațional și social.

Copiii exploatați prin muncă

În România, conform unui raport realizat în aprilie 2000 de Global March Against Child Labour, privind cele mai grave forme ale muncii copiilor, 8% dintre copiii având vârsta între 7 și 15 ani și 26,27 % dintre cei de peste 15 ani muncesc.

Exploatarea muncii copilului este întâlnită în aproape toate domeniile de activitate: industrie, agricultură, comerț și servicii. Fenomenul s-a extins în ultimii ani datorită dificultăților economice prin care trec foarte multe dintre familiile din România.

Drepturile copilului

Copii reprezintă o categorie aparte a populației oricărei țări ce beneficiază de o serie de drepturi specifice. Orice persoană fizică cu vârsta de până la 18 ani este recunoscută drept copil.

Există un act, în care sunt cuprinse toate drepturile de care ar trebui să beneficieze orice copil, intitulat Convenție Națională asupra Drepturilor Copilului (C.N.U.D.C). Prin acest act se atrage atenția asupra faptului că stat este obligat să-și protejeze copilul de orice formă de discriminare și este dator să promoveze drepturile copilului, în interesul și beneficiul acestuia.

Fiecare copil are dreptul la viață și statul are datoria (alături de părinți) să-i asigure supraviețuirea și dezvoltarea în condiții normale. Principiul de bază al Convenției este acela că ambii părinți au obligația de a ajuta copilul (copiii), oferindu-i un cadru de dezvoltare bio-psiho-social potrivit. Numai în cazul când acest cadru prezintă disfuncționalități, este necesară intervenția statului (asistența socială, sprijin material, pentru părinți și copii).

C.N.U D.C. declara că orice copil are dreptul:

- ◆ de a trăi, de a crește în siguranță. Dreptul fundamental la viață, supraviețuire și dezvoltare.
- ◆ la înregistrare, la nume, cetățenie. Dreptul la identitate (identitatea reprezintă toate datele prin care se identifică

o persoană). Copilul este înregistrat imediat după nașterea sa și are dreptul la un nume și dreptul de a dobândi cetățenie.

- ◆ la opinie și informare, libertate de gândire, conștiință și religie. Orice copil trebuie să aibă dreptul la o opinie pe care să o exprime liber. Exprimarea opiniei contribuind la conturarea și structurarea personalității copilului.
- ◆ la educație. Copilul are dreptul la educație, iar statul are obligația să-I asigure acest drept. În acest sens învățământul primar este obligatoriu și gratuit, iar celelalte forme de educație secundară sunt accesibile pe baza capacității de asimilare a cunoștințelor, internalizării și reproducerii lor.
- ◆ la o existență sănătoasă. Dreptul la măsuri speciale pentru ocrotirea sănătății, la diferite servicii de sănătate.
- ◆ la informare. Toți copiii trebuie să aibă accesul liber la sistemul de informare și orientare școlară și profesională. Dreptul la informare este diferit de cel la educație.
- ◆ la odihnă, la timp liber și la joc. Oricărui copil îi trebuie respectat dreptul la timp liber și joc.

Orice copil are dreptul la un nivel de viață suficient de bun pentru a putea să se dezvolte din punct de vedere fizic, psihic, spiritual, moral și social.

Pe lângă aceste drepturi pe care le au (ar trebui să le aibă) toți copiii există și o serie de drepturi specifice celor opt categorii de copii aflați în dificultate pe care le-am identificat.

Copiii instituționalizați sunt cei care cresc într-o instituție de ocrotire. În cazul lor instituția unde locuiesc trebuie să preia toate funcțiile pe care o familie le are în viața copilului. Astfel instituția respectivă este garantul care asigură respectarea drepturilor copiilor: dreptul la un nume, la educație, sănătate, timp liber etc.

Copiii abandonți sunt cei care suferă din cauza lipsei unei familii care să-i protejeze, să-i susțină fizic, psihic și moral, să-i ajute să se integreze în societate. De aceea accentul este pus pe dreptul lor de a avea o familie.



Copiii străzii reprezintă o categorie defavorizată a căror drepturi sunt rar respectate. Aceasta datorită faptului că de cele mai multe ori acești copii nu au o locuință, nu merg la școală, muncesc pentru a se întreține etc. Cu alte cuvinte:

- dreptul fundamental la viață, supraviețuire, dezvoltare
- protejarea împotriva violenței, vătămării, abuzului fizic și psihic, neglijenței, exploatării
- dreptul la măsuri speciale de ocrotire
- dreptul la educație
- dreptul la odihnă

sunt adesea încălcate când este vorba de un copil al străzii.

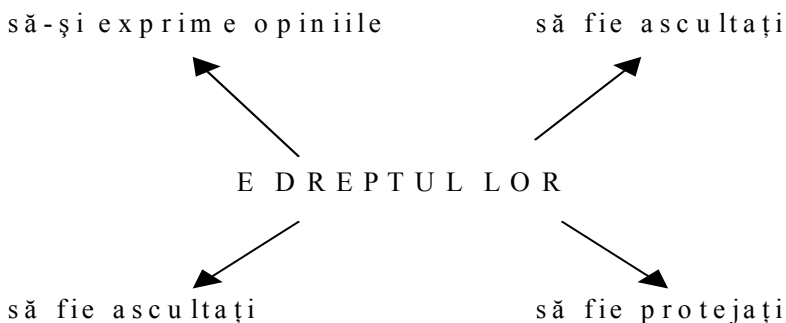


Copiii cu dizabilități au nevoi speciale. Ei au drepturi egale cu ceilalți copii, dar și drepturi specifice :

- ◆ dreptul al o familie
- ◆ dreptul la educație în școli normale și speciale
- ◆ dreptul la libertate de expresie
- ◆ dreptul la opinie
- ◆ dreptul la asistență medicală
- ◆ dreptul la recreere
- ◆ dreptul la tratament medical, psihologic, la recuperare medicală și socială
- ◆ dreptul la considerarea socială a drepturilor lor
- ◆ dreptul la activități necesare pentru integrarea în societate

Este importantă tratarea egală, cu respect și cu demnitate a copiilor cu dizabilități.

Copiii supuși abuzului au dreptul:



În cazul **copiilor refugiați** accentul se pune pe următoarele categorii de drepturi:

- ◆ dreptul de a vorbi limba maternă
- ◆ dreptul de a-și protejeze valorile culturale, sociale și religioase
- ◆ dreptul la educație :
 - prin crearea unor clase speciale de învățare a limbii române ;
 - prin asigurarea accesului gratuit la învățământul liceal.
- ◆ dreptul la servicii specializate de protecție socială și asistență socială
- ◆ dreptul la recreere și petrecere a timpului liber

Copiii rromi au dreptul de a-și însuși propria cultură, de a-și practica propria religie și de a folosi limba maternă, de a participa (ca de altfel toți copiii) la pregătirea și desfășurarea unor activități culturale artistice. Fiecare copil are dreptul la nume și cetățenie, dar se știe că o parte dintre copiii rromi nu au certificate de naștere sau buletine.

Dreptul la opinie, libertate de expresie și accesul la informație se regăsesc destul de rar în viața de zi cu zi a copiilor rromi. Acest fapt se produce datorită unui nivel de educație scăzut și marginalizării unora dintre comunitățile în care copiii trăiesc.

Dreptul la educație a copiilor este adesea încălcat, la fel și dreptul la sănătate.

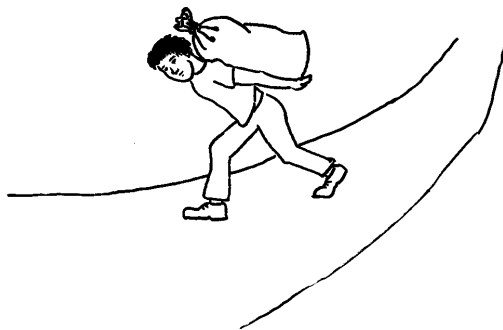


Timpu liber și recreerea sunt rar întâlnite în cazul copiilor rromi. Copilăria mai scurtă și procesul de maturizare rapidă fac ca acești copii să nu beneficieze de bucuriile vârstei.

Munca la copii este cvasiprezentă, puține fiind situațiile când aceștia nu ajută în gospodărie părinții sau, mai grav, sunt aducători de venituri lucrând efectiv.

Se caută, de către diverse organisme internaționale, eliminarea **muncii la copii** deoarece atunci când copilul se antrenează în activitatea de muncă el este privat de drepturi cum ar fi:

- ◆ la recreere, timp liber și joacă ;
- ◆ la educație ;
- ◆ la sănătate.



Există un risc mai mare în cazul acestor copiilor de a se îmbolnăvii.